

Till ca 1700 Avrättningsplats Tjuvholmen

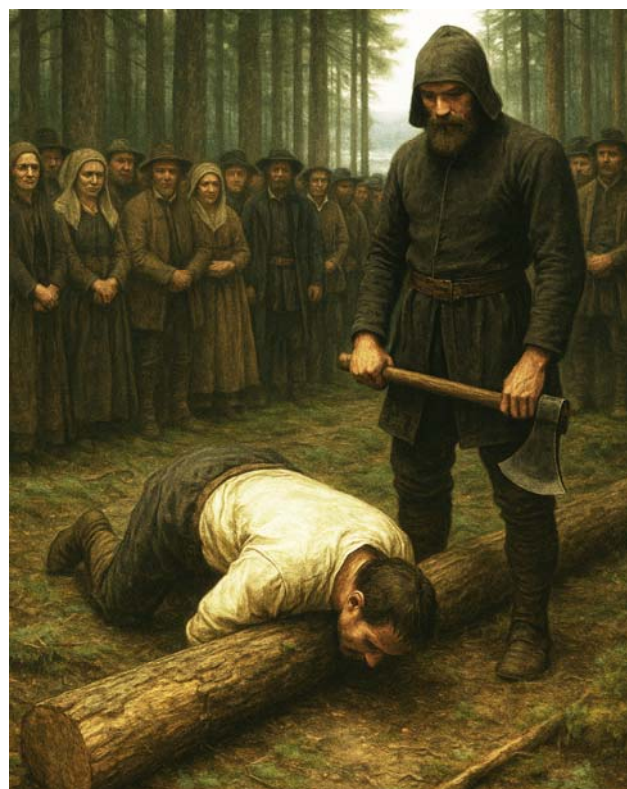
1686 Tjuvholmen i Skellefteälven nära Kyrkholmen (Lantmäteriet)

Tjuvholmen var en ö i Skellefteälven, strax söder om Skellefteå kyrka och uppströms Kyrkholmen. Holmen eroderades bort av älven och försvann omkring år 1700.

Det kan finnas ännu äldre avrättningsplatser. Enligt Bureus avrättades ogärningsmän på Kallholmen vid nuvarande Skelleftehamn men sanningshalten i det är tveksam.

År 1765 fanns vid Innerviksfjärden ett Tjuvholmen, ett namn som användes om avrättningsplatser. Man avrättade gärna på holmar så att man kunde låta kropparna hänga kvar där ett tag. Men det är tveksamt om det fanns någon avrättningsplats i Innerviksfjärden.

Det är oklart när den första och sista avrättningen var på Tjuvholmen och den första på Stormyran som sedan tog vid.

Skarprättarbilen hade vanligtvis ett kortare skaft än så här så att bödeln kunde gömma den under kläderna (AI-genererad med ChatGPT)

Alla avrättningar uppe i norr skedde genom halshuggning och ingen via ”galga och gren”

Här nedan är de avrättningar som hittats i rullorna och som skedde före 1700 i Skellefteå.

1524 Den åttonde Finnforsrövaren

År 1524 flyttade åtta rövare från Norge till en bergskula 5 x 5 meter i yta med ca 1,5 meter i takhöjd. För att överleva stal de. Dessutom anklagades de för mord.

Enligt sägnen ska också geterskan Gunilla från Medle ha hållits fången av rövarna i tre år.

Läget var särskilt besvärligt för att soldater från bygden fanns nere i södra delarna av landet, eftersom Gustav Vasa just blivit kung och fiendskap ännu rådde med Danmark.

I brist på soldater så tyckte Albrekt i Myckle med sonen Nils Albrektsson och Mårten Jonsson Strål i Medle att någonting måste göras och de lyckades samla ihop ett uppbåd av bönder och söner som en vinterdag drog till grottan. De högg ner alla rövarna utom en som lyckades fly på skidor. Efter ca 1,5 mil infångades han och fördes till Skellefteå där han avrättades på Tjuvholmen 30/5 1524.

Alla avrättningar uppe i norr skedde genom halshuggning och ingen via ”galga och gren”

Ca 1560 Tre okända tjuvar

Johannes Bureus skriver att hans morfar Andreas Olavi (1512-1569) en gång lät avrätta 3 tjuvar på holmen. Han var 1544-69 kyrkoherde i Skellefteå men även länsman.

Att de blev avrättade för stöld betydde att antingen stal de från kyrkan eller så var det frågan om en stöld där värdet översteg en mark.

1562 Erik Persson och Britta Björnsdotter

På sommartinget 1561 blev Erik Persson på Fällfors 2 dömd för hor till 40 mark i böter och på sommartinget 1562 blev han dömd för hor med sitt syskonbarns änka Gunill.

Det sjätte av Guds bud löd år 1541 ”Du skall icke göra hor”. Tinget dömde enligt Gamla Testamentet så alla typer av utomäktenskapliga förbindelser straffades. Från 1577 var det dödsstraff för dubbelt hor, dvs. där båda parterna var gifta

Gunill var inte gift och Eriks status var oklar. Var han också ogift så dömdes de för horsbrottet *lönskaläge* men var han gift så var brottet *enkelt hor*. Inger av de brotten borde ha gett dödsstraff.

Men sedan låg Erik med Britta Björnsdotter från Drängsmark 3. Det uppdagades när hon blev med barn. Han hade också legat med Brittans syster. För detta dömdes Erik till att brännas på bål medan Britta benådades till 45 mark böter.

Oturligt nog för Britta så åtalades vid samma ting Olof Skräddare i Bodan för otukt med

hennes. Olof fick böta 50 mark men nu fick rätten nog av Britta och hon dömdes till bålet.

Bränning på bål innebar vanligtvis att offret först halshöggs liggande på en rishög som sedan antändes.

Bränningen ansågs utifrån kristen tro vara en skärpning av straffet. Längre ansågs att kroppen bör vara hel eller odelad vid begravningen eftersom hela kroppen var menad att återuppstå på domedagen. Men det förekom domar där man uttryckligen skrev ”brännas levande på bål”.

Erik Persson betalade 16 mark för att bli begravd i vigd jord. Att begravas innanför kyrkogårdens gränser ansågs viktig för livet efter döden.

1583 Olof Olsson

På vintertinget 1583 kom det upp ett mål där nämndemannen Olof Olofsson på Gärdsmark 2 anklagades för otukt med sin kusin Karin Andersdotter. Det resulterade i att hon fick ett barn som hon mördade.

Olof tog på sig skulden för det som skett. Han dömdes att avrättas på bål men gav 40 mark för att avrättningsmetoden skulle ändras till avrättning med svärd i stället för bödelsyxa.

Det var sällan svärd användes för att hugga av huvudet. Det ansågs lite finare vilket förmodligen var orsaken till Olofs val. Men det var en osäker metod. En onykter bödel kunde behöva hugga flera gånger.

Även Karin dömdes till döden men benådades då hon bara var ett barn och att Olof var hennes målsman. Hennes mor och far var döda. Karin dömdes att böta 60 mark.

1890 Yngsjömöderskan avrättas i Kristianstad som sista kvinna i Sverige (färglagd)

1583 Olof Olsson

På vintertinget 1583 kom det upp ett mål där nämndemannen Olof Olofsson på Gärdsmark 2 anklagades för otukt med sin kusin Karin Andersdotter. Det resulterade i att hon fick ett barn som hon mördade.

Olof tog på sig skulden för det som skett. Han dömdes att avrättas på bål men gav 40 mark för att avrättningsmetoden skulle ändras till avrättning med svärd i stället för bödelsyx.

Det var sällan svärd användes för att hugga av huvudet. Det ansågs lite finare vilket förmodligen var orsaken till Olofs val. Men det var en osäker metod. En onykter bödel kunde behöva hugga flera gånger.

Även Karin dömdes till döden men benådades då hon bara var ett barn och att Olof var hennes målsman. Hennes mor och far var döda. Karin dömdes att böta 60 mark.

1607 Tåmefursten Olof Andersson, pigan Karin Esbjörnsdotter, Jon Olsson från Byske samt kanske Tåmefurstens son Jakob

År 1599 kom Karin Esbjörnsdotter från Kågeträsk 4 till Fällfors 3. Den ägdes av länsmannen och handelsmannen "Tåmefursten" Olof Andersson men förvaltades av ogifta sonen Hans som låg med Karin och senare dömdes till böter för lönskaläge.

Hans gifte sig samma år och flyttade till Tåme. Brodern Jakob flyttade då till Fällfors och började ligga med Karin trots att hon berättade att

Hans gjort det först. För detta skulle båda bli dömda till döden eftersom han var gift och hon hade nästan den statusen då hon legat med Hans. Speciellt som de var bröder.

Därefter började Hans och Jakobs far Olof Andersson ligga med Karin. Han var gift så det blev senare dödsstraff för honom.

Karin arbetade två perioder på Byske 4 som piga hos Jon Olsson tillsammans med lillasystern Lisbeta. Båda låg med Jon som var gift och skulle komma att dömas till döden. Men Lisbeta var inte gift och benådades förmodligen

Hans och Jakob hade 1604 dömts till böter för att de legat med Sara Larsdotter på Fällfors 3 som också dömdes till bålet för att hon inte berättat för Jakob att Hans varit före honom. Men hon benådades förmodligen.

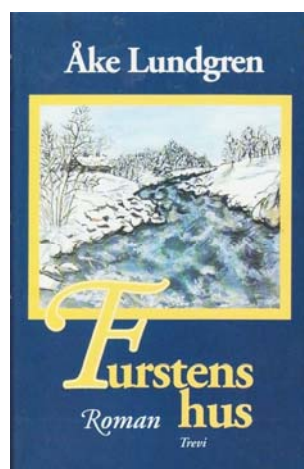
Historien rullades upp 1606 då Karin fick samvetsqual och berättade allt för kaplanen Herr Christopher.

Jakob lyckades fly. Förmodligen till Norge. Det är oklart om han infångades.

Olof köpte sig "förmånen" att bli halshuggen. Det kunde bli en smärtsam död men ansågs finare.

Karin och Jon dömdes att brännas på bål. Det är troligt att blev halshuggna före det att de brändes.

Det vilade tydligen en förbannelse över Fällfors 2 där flera av det boende blev avrättade för horsbrott åren 1562-1607.

I romanen Furstens hus (1992) låter författaren Åke Lundgren pigan Karin själv berätta vad som hände

Det vilade tydligen en förbannelse över Fällfors 2 där flera av det boende blev avrättade för horsbrott åren 1562-1607.

1623 Marita Persdotter och Nils Sunesson
År 1622 kom ett mål upp på tinget där Nils Sunesson från Stämninggården 4 hade fått barn med sin piga Marita Persdotter från Fällfors 1.

När Marita skulle föda gick hon ut i ett stall. Nils kom dit och frågade hur det var fatt. Hon hade då fött barnet och han frågade henne om folk visste om det. Marita svarade då nej. Då sa Nils att hon skulle vara tyst så att ingen hörde henne.

Därefter gick Nils ut och Marita satte sig på barnet och krossade huvudskålen. Oklart hur barnmordet uppdagades

Båda halshöggs på nyårsafton 1623 för barnamord.

1635 Tomas Jönsson

Tomas bodde på Gummark 3. År 1622 kom ett mål upp på tinget där Tomas Jönsson hade tjudrat sin häst på kyrkoherdens, Gert Jonssons, ägor på Prästbordet.

När Tomas fick höra att detta blivit tingssak för han i vredesmod till prästgården med en yxa i handen. Där fick han veta att prästen hade gått ned till sin sjöbod vid älven. Tomas sprang efter och grälade på prästen. Därefter sprang han upp till prästgården igen och träffade prästens son som han försökte slå men sonen flydde in i stugan. Tomas sprang efter men några kvinnor lyckades stoppa honom. Han fick böta 40 mark för hemfridsbrott.

Men 1635 kom det fram att han omkring 1620 haft tidelag med ett sto. Tomas dömdes till döden.

1638 Jakob Andersson och Elsa Clemetsdotter
Jakob Andersson ägde Hedensbyn 4 under åren 1625-1637. År 1635 lejer han sin kusin Olof Nilsson till knekt.

Jakob begår dubbelt hor med Olofs hustru Elsa Clemetsdotter. Det resulterar i att bägge avrättas 11 augusti 1638.

1684 Korpral Samuel Jakobsson

År 1684 så mördade korpralen Samuel Jakobsson på Storkåge 22 sin svägerska Anna Otto från Lund 4 i Kaplansgården på Kyrkobordet. För detta dåd blev han sannolikt avrättad eftersom han då försvann ur rullorna.

Källor

Bönder och gårdar i Skellefteå socken 1539-1650 av Ulf Lundström

Skellefteå socken 1650-1790 av Ulf Lundström

Wikipedia

Diverse webbsidor

Stig Sandström, www.lokalhistoriaskelleftea.se